

מדת בדת

לע"נ הרה"ג ר' ישראל בן ר' שניאור זלמן גרוסמן זצוק"ל
הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 193 פרשת שמיני תשע"ו

קידושין כא-כז

עבד עברי כהן נרצע כי הוא נעשה בעל מום ואם רוצעים באליה הוא לא נעשה בעל מום בכך א"כ נרצע בגובהה של אוזן, ונחלקו שרבי דרש את הפסוק בכלל ופרט, ולקחת כלל מרצע פרט באזנו ובלת כלל, ודנים כעין הפרט שהוא של מתכת, ור' יוסי בר' יהודה דרש בדרך ריבוי ומיעוט ולקחת ריבוי מרצע מיעוט באזנו ובלת ריבוי וריבו הכל ומיעוטו סם.

מרצע מדובר בגדול כמו שדרש רבא מהפסוק הירך המיומנת שבירך וכס כאן המרצע המיוחד שבמרצעים.

חכמים אמרו שלא רוצעים כהן שלא יעשה בעל מום, ורבה בר שילא אמר שלומדים מהפסוק ושב אל משפחתו שהוא יחזור למוחזק שבמשפחתו.

הסתפקו אם הרב מוסר שפחה לעבד עברי כהן האם זה חידוש שהותרה לו שפחה וא"כ אין הבדל בין כהן לישראל, או שיש להחמיר בכהנים שריבה בהם הכתוב מצוות יתירות, ולרב מותר ושמאל אסר, אמר ר"נ לרב ענן שכשמואל אמר את זה הייתם עסוקים במשחק בעצים שלא אמרתם לשמואל שלחכמים אין כהן נרצע שלא יעשה בעל מום ואם נאמר שרבו אינו מוסר לו שפחה א"כ בכל מקרה אינו נרצע שאינו שייך באהבתי את אשתי ואת בני ואין להשיב על כך.

הסתפקו אם כהן הותר ביפת תואר שזה חידוש שהותרה ואין חילוק בין כהן לישראל, או שהתורה רבתה בכהנים מצוות יתירות, רב סובר שמותר ושמאל אסר, ובביאה ראשונה הותר לכו"ע כי התורה דברה נגד יצר הרע ונחלקו בביאה שניה שלרב מותר הואיל והותרה לו תחילה ושמאל אסר כיון שהיא גיורת שאסורה לכהן, וללישנא בתרא לכו"ע אסורה בביאה שניה כי היא גיורת, ונחלקו בביאה ראשונה שלרב מותרת כי התורה דברה נגד יצר הרע ושמאל סובר שמי ששייכת בהבאת אל תוך ביתך שייכת בראית בשביה ומי שלא יכול להביאה לביתו לא נאמר בה וראית בשביה.

שנינו בברייתא וראית בשביה בשעת שביה, אשת ואפילו אשת איש, יפת תאר התורה דברה רק נגד יצר הרע שעדיף שיאכלו ישראל בשר מסוכנת שחוטה,

דף כב ולא יאכלו מסוכנת שהתנבלה, וחשקת גם באינה נאה בה ולא בה ובחברתה, ולקחת שיש לך בה ליקוחין, לך לאשה שלא יקח שתים אחת לו ואחת לאביו או אחת לו ואחת לבנו, והבאת שלא ילחצנה במלחמה.

נאמר בנרצע אם אמר שיאמר וישנה אם אמר בתחילת שש ולא אמר בסוף שש אינו נרצע שכתוב לא אצא חפשי שיאמר בשעת יציאה, וכן אם אמר בסוף שש ולא אמר בתחילה לא נרצע, שכתוב אמר יאמר העבד שצריך לומר כשהוא עבד, ולכאורה קשה שבאמר בתחילת שש ולא אמר בסוף למדו מלא אצא חפשי לכאורה ודאי אינו מועיל כי עדיין אינו שייך באהבתי את אשתי ואת בני, ואם אמר בסוף ולא בתחילה למדו מהעבד שיאמר כשהוא עבד, ולכאורה בסוף שש הוא עדיין עבד, ורבא מבאר בתחילת שש בתחילת פרוטה אחרונה וסוף שש בסוף פרוטה אחרונה.

אם לעבד יש אשה ובנים ולרבו אין אינו נרצע, שכתוב כי אהבך ואת ביתך, אם לרבו יש אשה ובנים ולו אין אינו נרצע שכתוב אהבתי את אדוני את אשתי ואת בני אם הוא אוהב את רבו ורבו לא אוהבו אינו נרצע שכתוב כי טוב לו עמך, אם רבו אוהבו והוא לו אוהב את רבו אינו נרצע שכתוב כי אהבך, הוא חולה ורבו לא אינו נרצע, שכתוב כי טוב לו עמך, רבו חולה והוא לא אינו נרצע שכתוב עמך ורב ביבי בר אביי מסתפק כששניהם חולים שיש כאן עמך או שצריך טוב לו עמך ואין כאן טוב ונשאר בתיקו.

מהפסוק כי טוב לו עמך לומדים שזה במאכל ומשתה, שהרב לא יאכל פת נקיה והעבד פת קיבר, הרב לא ישתה יין ישן והעבד יין

דף כא הברייתא שסוברת שבבתי ערי חומה לא לווה וגואל ולא גואל לחצאין היא כרבנן ולר"ש לווה וגואל וגואל לחצאין, ורב אחא בר רבא אמר לרב אשי שיש לפרוך שבמוכר בבתי ערי חומה הורע כוחו להגאל לעולם ואילו מקדיש יפה כוחו להגאל לעולם, ורב אחא סבא אמר לרב אשי שניתן ללמוד במה הצד ממוכר שדה אחוזה שגואל לעולם ולא לווה וגואל ולא גואל לחצאין, ויש לפרוך שהורע כוחו של מוכר שדה אחוזה שגואל מיד, ויש להוכיח ממוכר בתי ערי חומה וחזר הדין ויש ללמוד בהצד השוה שהם נגאלים אך אין לווה וגואל וגואל לחצאים ויש ללמוד מקדיש שלא ילוה ויגאל ולא יגאל לחצאין, ומר זוטרא בר רב מרי אמר לרבינא שיש לפרוך את הצד השוה שהורע כוחם להגאל בשנה שניה, ואילו במקדיש יפה כוחו להגאל בשנה שניה, אמר לו רבינא שיש להוכיח מעבד עברי הנמכר לעכו"ם שיפה כוחו להגאל בשנה שניה ולא לווה וגואל וגואל לחצאין.

רב הונא בר חנינא שאל את רב ששת אם מוכר בית בערי חומה נגאל לקרובים או לא, שיש ללמוד גזירה שוה גאולתו משדה אחוזה שלא נגאלת לחצאין ונגאלת לקרובים, או שכתוב גאולה רק בחצאים ולא כתוב גאולה בקרובים, אמר רב ששת שאינו נגאל והקשה לו שלמדו מהפסוק בכל גאולה תתנו לרבות בתים ועבד עברי ולכאורה מדובר בבתי ערי חומה, ויש לומר שמדובר בבתי חצרים ואמנם כבר כתוב בבתי חצרים על שדה הארץ יחשב, יש לומר שצריך את זה לקובעו חובה וכו"א, שכתוב בברייתא שלר' יהושע הפסוק וגאל את ממכר אחיו הוא רשות ואין לומר שזה חובה שכבר כתוב ואיש כי לא יהיה לו גואל ואין אדם בישראל שאין לו גואלים אלא יש לו ואינו רוצה לגאול ויש לו רשות, ור"א לומד שזה חובה ואין לומר שזה רשות שכתוב בכל גאולה תתנו, ואמרו התלמידים לרב אשי או רבינא אמר לרב אשי שלמ"ד שמרבים בתי ערי חומה מובן שכתוב בכל, ולמ"ד שזה בתי חצרים לא מובן המילה בכל, ואביי הקשה לרב ששת שיש ברייתא שכתוב יגאלנו ג' פעמים שכל הגאולות הם כסדר הזה ולכאורה מדובר בבתי ערי חומה ועבד עברי, ויש לדחות שמדובר בבתי חצרים ושדה אחוזה, אך יש לומר שכתוב בהם להדיא על שדה הארץ יחשב, ויש לומר כדברי ר"נ בר יצחק שלומדים מהברייתא שקרוב קרוב קודם ור"נ בר יצחק דיבר על הספק בעבד עברי הנמכר לישראל אם יש גאולת קרובים, ולרבי אין ספק שהוא אומר מי שאינו נגאל בגאל בשש א"כ לא נפדה, והספק לרבנן האם לומדים שכיר שכיר ולא ממעטים יגאלנו או שממעטים מיגאלנו לזה ולא לאחר, ויש להוכיח מברייתא שלומדים מבכל גאולה תתנו לרבות בתים ועבד עברי, ולכאורה הכוונה לבתי ערי חומה ועבד הנמכר לישראל, ויש לדחות שמדובר בנמכר לעכו"ם, אך יש לומר שכתוב בו להדיא או דודו או בן דודו יגאלנו, **עמוד ב** יש לומר שזה לקובעו חובה אף לר' יהושע, ולכאורה יש להוכיח מהברייתא לעיל שכתוב יגאלנו ג' פעמים לומר שנגאל כסדר הזה והיינו בתי ערי חומה ועבד עברי הנמכר לישראל, ויש לדחות שמדובר בבתי חצרים ושדה אחוזה, אך יש לומר שכתוב בהם להדיא על שדה הארץ יחשב, ועל זה אמר ר"נ בר יצחק שבא ללמד שהקרוב קרוב גואל קודם.

נרצע נקנה ברציעה שכתוב ורצע אדוניו את אזנו במרצע וקונה עצמו ביובל ומיתת האדון שכתוב ועבדו שאינו עובד את הבן או הבת, ולעולם הכוונה לעולמו של יובל.

ר' יוסי בר' יהודה דרש שכתוב בפסוק מרצע, ולרבות סול וסירה מחט מקדח ומכתב לומדים מהפסוק ולקחת לרבות כל דבר הניקח ביד, ורבי לומד שרציעה היא רק בדבר ממתכת כמו מרצע, או שלומדים ממרצע לרבות מרצע הגדול, ור' אלעזר אמר שיוזן ריבוי דרש שרוצעים רק באליה ולא בתנוך ורבנן אמרו שאין

חדש, האדון לא יישן על מוכים והעבד על תבן, ולמדו מכאן שהקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו.

מהפסוק ויצא מעמך הוא ובניו עמו למד ר"ש שמה שיך לומר שבניו נמכרים אלא שהאדון חייב במזונות בניו, וכן יש לדרוש בפסוק אם בעל אשה הוא ויצאה אשתו עמו ומה שיך לומר שהיא נמכרה אלא שהאדון חייב במזונות אשתו, וצריך לכתוב גם בניו וגם אשתו שאם היה כתוב שחייב במזונות בניו היינו אומרים שהם לא יכולים לעבוד למאכלם אך אשתו יכולה ולא יתחייב לה, ואם היה כתוב שחייב במזונות אשתו היינו אומרים שחייב רק לה שאין דרך אשה לחזור אחר מאכל, אך לבניו שדרכם לחזור על מאכלם לא יתחייב, קמ"ל שחייב.

עמוד ב אם היה כתוב בפסוק אזנו בדלת היינו אומרים שידקור כנגד אוזנו בדלת עצמה ולא באוזן אך לכאורה כתוב להדיא ורצע את אזנו אלא היינו אומרים שידקור את אזנו בחוץ ויניחנה על הדלת וידקור גם בדלת כנגד אזנו לכן כתוב באזנו בדלת והיינו שדוקר באזנו עד שמגיע לדלת, ואם היה כתוב רק דלת היינו אומרים שאפילו עקורה קמ"ל מזוזה, וכמזוזה שהיא מעומד, רבן יוחנן בן זכאי דרש פסוק זה כצורר התלוי בצואר שהקב"ה אמר לרצוע דוקא אוזן מכל האברים שהאוזן שמעה על הר סיני כשאמר הקב"ה כי לי בני ישראל עבדים ולא עבדים לעבדים וזה קנה אדון לעצמו, ור"ש בן רבי דרש מדוע ורצעים דוקא ליד דלת ומזוזה ולא כל כלי ביתו, שאמר הקב"ה שדלת מזוזה היו עדים במצרים שה' פסח על המשקוף ושתי המזוזות ואמרת כי לי בני ישראל עבדים ולא עבדים לעבדים והוצאתים מעבדות לחרות וזה קנה אדון לעצמו לכן ירצע בפניהם.

משנה עבד כנעני נקנה בכסף שטה וחזקה, ולר"מ קונה עצמו בכסף ע"י אחרים ובשטר ע"י עצמו ולחכמים בכסף ע"י עצמו ובשטר ע"י אחרים ובלבד שהכסף יהיה משל אחרים. **גמרא** עבד נקנה כשדה אחוזה שכתוב והתנחלתם אותם לבניכם אחרים לרשת אחוזה והוקש לשדה אחוזה לומר שנקנה כמוה בכסף שטר וחזקה, אך לפ"ז נלמד משדה אחוזה שחוזרת לבעליה ביובל א"כ גם עבד כנעני יחזור לבעליו ביובל לכן כתוב לעולם בהם תעבדו.

יש ברייתא שעבד נקנה בחליפין והתנא של המשנה כתב רק דבר שאין במיטלטלין ולכן לא כתב חליפין שישנם במיטלטלין.

שמואל אומר שעבד כנעני נקנה במשיכה שאם תקפו ובא אליו העבד קנאו, ואם קראו ובא אליו לא קנאו ומובן שהמשנה לא מנתה משיכה כי היא קיימת במיטלטלין, ומה שהתנא של הברייתא לא מנה משיכה יש לומר שהוא מנה קנין שקיים בקרקע ובמיטלטלין אך משיכה ישנה רק במיטלטלין.

מה שאמר שמואל שקראו ובא אליו לא קנאו לכאורה בכהמה שנינו שאם אחוזה בטלפה או בשערה או באוכף או משא שעליה ובפרומביא שבפיה ובזוג שבצוארה קנאה במסירה ואם קרא לה והיא באה או שהכיש במקל ורצה לפניו כיון שעקרה יד ורגל קנאה במשיכה, ור"א סי' או ר' אחא אומר שהיא צריכה ללכת לפניו מלא קומתה א"כ מספיק קורא לה ובאה למשיכה, ויש לחלק שבהמה הולכת על דעת בעליה אך עבד הולך על דעת עצמו ולכן זה לא נקרא משיכה, ורב אשי אומר שעבד קטן הוא כבהמה.

קנין חזקה בעבד שהוא מתיר לו מנעלו ומוליך כליו אחריו לבית המרחץ או שהפשיטו או הרחיצו או סכו הליבשו הנעילו או הגביהו קנאו, ור"ש אומר שחזקה אינה גדולה מהגבהה שקונה בכל מקום ורב אשי מבאר בדברי ר"ש שת"ק אמר הגביהו הוא לרבו קנאו הגביהו רבו לא לא קנאו ור"ש אמר שחזקה אינה גדולה מהגבהה שהיא קונה בכל מקום וגם בעבד, לכאורה אם בהגביה לרבו קנאו א"כ יקנו שפחה כנענית כביאה, ויש לומר שהגביה לרבו קונה רק כשהרב נהנה והעבד מצטער ואילו כביאה שניהם נהנים אך לפ"ז הוא יקנה כביאה שלא כדרכה שאינה נהנית, ורב אחי בר אדא אומר שמי אמר שאין בזה הנאה לשניהם, ועוד שהתורה כותבת בעריות משכבי אשה להקיש שלא כדרכה לכדרכה.

ר' יהודה הנדואה היה גר ללא יורשים וכשחלה נכנס מר זוטרא לבקרו וראה שהוא עומד למות אמר לעבדו של ר' יהודה שלוף נעלי והביאם לביתי, יש אומרים שהעבד היה גדול,

דף כג וכשמת ר' יהודה הוא עבר לרשותו של מר זוטרא והעבד לא היה רגע אחד בלי בעלים לזכות בעצמו, ויש אומרים שהעבד היה קטן ולא כדעת אבא שאול שת"ק סובר שגר שמת ובזו ישראל נכסיו זכו העבדים בעצמם לחירות בין גדולים בין קטנים, ואבא שאול אומר שרק גדולים זכו בעצמם ואילו קטנים המחזיק בהם זכה, ולאבא שאול אין צורך להחזיק בו בעת מות הגר.

המשנה אומרת שקונה עצמו בכסף ע"י אחרים ומשמע שלא ע"י עצמו, לכאורה אם מדובר שלא מדעת העבד הרי לר"מ שחוב הוא לעבד לצאת לחרות ושנינו שזכין לאדם שלא בפניו ואין חבים לו אלא בפניו אלא מדובר שזה מדעתו והמשנה אומרת שרק ע"י אחרים ולא ע"י עצמו א"כ אין קנין לעבד ללא רבו, אך לפ"ז מה שכתוב בסיפא בשטר ע"י עצמו ולא ע"י אחרים אם מדובר שזה מדעתו מדוע לא יצא ע"י אחרים, ואין לפרש שהכוונה ע"י עצמו אף ע"י עצמו והחידוש הוא שגיטו וידו באין כאחד, שהרי שנינו בברייתא שלר"מ בשטר ע"י עצמו ולא ע"י אחרים, אביי מבאר שברישא מדובר שלא מדעתו וזה מועיל בכסף כיון שקונה אותו בעל כרחו כך הוא מוציאו בעל כרחו אך בשטר לא קונה עצמו על כרחו כמו שטר קנינו כי בכל שטר יש משמעות אחרת ואין לומר שהדברים שאומר בכסף קנין אחרים מכסף יציאתו כי המטבע הוא אחד, ורבא מחלק שכסף קבלת רבו גורמת שהוא יוצא ואילו שטר קבלת אחרים את השטר גורמת את היציאה.

לחכמים קונה בכסף ע"י עצמו ומשמע שלא ע"י אחרים, ולכאורה הגם שאין זה מדעתו הוא יצא כיון שחכמים סוברים שזה זכות לעבד לצאת לחירות וזכין לאדם שלא בפניו, ואין לפרש ע"י עצמו אף ע"י עצמו ויש קנין לעבד בלא רבו כי לפ"ז כשחכמים אומרים בשטר ע"י אחרים ולא ע"י עצמו והרי שנינו שגיטו וידו באין כאחד, ואין לומר שע"י אחרים הכוונה אף ע"י אחרים שזה זכות לעבד לצאת לחירות שא"כ חכמים יכלו לערב כסף ושטר שקונה בין ע"י עצמו בין ע"י אחרים בין בכסף בין בשטר, אלא יש לומר שבכסף קונה בין ע"י אחרים בין ע"י עצמו ובשטר רק ע"י אחרים ולא ע"י עצמו וכר"ש בן אלעזר שאומר שבשטר קונה רק ע"י אחרים, ויש ג' דעות לר"מ קונה בכסף בכל מקרה ובשטר רק ע"י עצמו, ולר"ש בשטר רק ע"י אחרים, ולרבנן קונה בכסף ושטר ע"י עצמו וע"י אחרים.

רבה מבאר בדעת ר"ש בן אלעזר שלומדים לה לה מאשה שמוציא את הגט לרשות שאינה שלו לכן בעבד אינו יכול לתת לו כי הוא רשותו.

עמוד ב רבה **מסתפק** לדעת ר"ש בן אלעזר אם עבד כנעני יכול למנות שליח לקבל גיטו מיד רבו שהוא לומד מאשה והיא יכולה למנות שליח או שאשה ממנה שליח כי היא יכולה לקבל אך עבד שאינו יכול לקבל אינו יכול למנות שליח ואח"כ פשט רבה שלומדים לה לה מאשה, אך לפ"ז מה שאמר רב הונא בר רב יהושע שכהנים הם שלוחי הקב"ה שאם הם שלוחינו לא יתכן שהמשלח לא יכול לעשות והשליח כן, ולכאורה לרבה עבד ממנה שליח למרות שהוא אינו יכול לקבל, ויש לחלק שישאל אינם שייכים כלל בתורת קרבנות אך עבד שייך בגיטין וכן שנינו נראין הדברים שעבד מקבל גט חבירו מיד רבו של חבירו אך לא מיד רבו שלו.

לכאורה נחלקו ר"מ ורבנן שר"מ סובר שאין קנין לעבד בלא רבו ולא לאשה בלא בעלה ורבנן סוברים שיש קנין לעבד בלא רבו ולאשה בלא בעלה, ורבה אומר בשם רב ששת שלכו"ע אין קנין לעבד בלא רבו ולאשה בלא בעלה וכאן מדובר שהקנו לו מנה על מנת שאין לרבו רשות בו ר"מ סובר שברגע שקנה העבד קנה גם האדון ולא מועיל התנאי, ולרבנן התנאי מועיל, ור"א אומר שבעל מנת שאין לרבו רשות בו קונה הרב וכאן מדובר שהקנו לו מנה על מנת שיצא בו לחירות, ולר"מ כשאמר לו קנה קנה האדון ולא מועיל מה שאומר על מנת שיצא לחירות, ולרבנן הוא

לא מקנה את זה לעבד עצמו אלא הוא מקנה את זה על דעת שיצא לחירות, ומקשים על דעת ר"מ ורבנן.

דף כד שכתוב שאשה לא פודה מעשר שני בלי חומש ור"ש בן אלעזר אומר בשם ר"מ שאשה פודה מעשר שני בלי חומש ואם מדובר במעות של הבעל והמעשר של הבעל ודאי תתן חומש כי היא עושה את שליחותו של הבעל, ואם המעות שלה והמעשר שלו הרי התורה אמרה איש ולא אשה, אלא מדובר שאחר הקנה לה מנה על מנת שתפדה בו מעשר וא"כ רבנן סוברים שהיא לא זוכה ולר"מ היא זוכה, וזה להיפך ממשנתני, אביי אומר שיש להפוך הדיעות לענין מעשר שני, ורבא אומר שאין להפוך אלא מדובר במעשר שמגיע אליה מבית אביה וסובר ר"מ שמעשר שני ממון גבוה ולא זכה בו הבעל, ורבנן סוברים שהוא ממון הדיוט וזכה בו הבעל ולכן היא עושה שליחותו של הבעל ותפדה עם חומש.

עבד יוצא בשן ועין וראשי אברים שאינם חוזרים, ואמנם בתורה כתוב שן ועין ושאר אברים לומדים במה מצינו כמו שן ועין שהן מומים בגלוי ואינם חוזרים כך כל מומים שבגלוי ואינם חוזרים יוצא בהם העבד לחירות, אך לכאורה שן ועין זה כמו ב' כתובים הבאים כאחד ואין מלמדים, יש לומר שצריך לכתוב את שניהם שאם היה כתוב שן היינו אומרים אפילו **עמוד ב** שן חלב לכן כתוב עין ואם היה כתוב עין היינו אומרים רק עין שנבראה עמו ולא היינו לומדים שן שלא נבראה עמו, ואין לומר שהפסוק כי יכה הוא כלל שן ועין פרט וכלל ופרט לומדים רק כעין הפרט ורק שן ועין ולא שאר אברים, יש לומר שלחפשי ישלחנו הוא כלל נוסף וכלל ופרט וכלל דנים כעין הפרט שזה מומים שבגלוי ואינו חוזר אף כל מומים שבגלוי ואינו חוזר יוצא בו העבד לחירות, ואין לומר שנלמד כעין הפרט שגם יש בו ביטול מלאכה והוא בגלוי כך רק מומים שיש בהם ביטול מלאכה יצא בהם ולא שאר מומין והרי שנינו שגם אם תלש בזקנו ודלדל בו עצם יוצא העבד לחירות אף שלא ביטלו ממלאכתו, ויש לומר שמרבים מלחפשי ישלחנו, אך לפ"ז גם במכה שסופה לחזור יצא לחירות ושנינו שהכהו על ידו וצמתה וסופה לחזור אינו יוצא לחירות, ויש לומר שלזה מועיל כעין הפרט כמו שן ועין שזה מכה שאינה חוזרת.

לר"ש בכל ראשי אברים יוצא לחירות וצריך גט שחרור וכן דעת ר"א ור"ע, ולר"מ לא צריך גט וכן דעת ר' טרפון, והמכריעים לפני חכמים אומרים שנראים דברי ר' טרפון בשן ועין שהתורה זכתה לו ודברי ר"ע בשאר אברים שזה קנס חכמים ולכאורה זה לימוד גמור מהפסוקים אלא שזה מדרש חכמים.

ר"ש לומד גזירה שוה שילוח שילוח מאשה וכמו שאשה בשטר כך עבד יוצא בשטר, ור"מ סובר שאם היה כתוב חפשי בסוף היה משמע שצריך גט שחרור אך כיון שכתוב חפשי בתחילה משמע שבתחילה הוא כבר חפשי.

אם הכה את עבדו על עינו וסימאה או על אזנו וחרשה הוא יוצא לחירות ואם הכה כנגד עינו והוא לא רואה או כנגד אזנו והוא לא שומע אינו יוצא לחירות, ואמר רב שמן לרב אשי שא"כ קול אינו כלום אך רמי בר יחזקאל אומר שאם תרנגול הושיט ראשו לכלי זכוכית ותקע בו ושברו משלם נשק שלם, ואמר רב יוסף שיש לחלק שבאדם כיון שהוא בן דעת הוא הבהיל את עצמו כמו ששנינו שמי שהבעית את חבירו כגון שתקע באזנו וחרשו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים, אך אם אחזו ותקע באזנו וחרשו חייב.

אם הכהו על עינו וכהתה או שהכה שינו ונדרה אם יכול להשתמש בהם עכשיו אינו יוצא לחירות ואם אינו יכול להשתמש בהם הוא יוצא לחירות, ובברייתא אחרת שנו שאם היתה עינו כהויה וסימאה או שהיתה שינו נדודה והפילה אם היה יכול להשתמש בהם הוא יוצא עכשיו לחירות ואם לא אינו יוצא לחירות, וצריך לחדש בב' הצדדים שאם היה כתוב רק את הדין של הכהו עינו היינו אומרים שכיון שהיתה ראיתו טובה וקלקל אותה חייב אבל במקרה השני שממילא לא ראה טוב לא יצא לחירות, ואם היו כותבים רק את המקרה של היתה עינו כהויה היינו אומרים שרק בזה יצא לחירות כיון שסימאו לגמרי אך בהכה עינו הוא לא סימאו לגמרי ולא יצא, קמ"ל שיצא.

אם האדון היה רופא והוא רצה לכתול עינו וסימאה או רצה לחתור שינו והפילה שיחק באדון ויצא לחירות, ורשב"ג למד מהפסוק ושחתה עד שיתכוון לשחתה ורבנן לומדים מזה כמו ששנה ר"א שאם הושיט האדון ידו למעי השפחה וסימא עובר שבמעיה פטור שכתוב ושחתה שיתכוון לשחתה ורשב"ג לומד את זה מהיתור שהיה ניתן לכתוב ושחת והה' מיותרת ורבנן לא למדו מהה'.

רב ששת אומר שאם היתה עינו סמויה וחטטה העבד יוצא לחירות כי נעשה מחוסר אבר וכן שנינו שיש דין תמות או זכרות בבהמה ולא בעופות אך אם יבשה גפה או שנקטעה רגלה או נחטטה עינה היא כשרה שכתוב בפסוק מן העוף ולא כל העוף.

דף כה רב חייא בר אשי אומר שאם היה לעבד יתרת וחתכה הוא יצא לחירות, ואמר רב הונא שזה רק כשהיא נספרה על גב היד.

זקני נזוניה לא באו לשיעורו של רב חסדא אמר רב חסדא לרב המנונא שישגרים בביתם, הלך ושאל אותם מדוע הם לא הגיעו אמרו לו מדוע נבא ששאלנהו שאלה ולא ענה לנו, אמר רב המנונא האם שאלתם אותי שאלה ולא עניתי לכם, והם שאלו האם עבד שרבו סירסו בביצים האם זה כמום שבגלוי והוא יצא לחירות או לא, ורב המנונא לא ידע אמרו לו מה שמך אמר להם המנונא אמרו לו שלא קוראים לך כך אלא קרונא, ובא לרב חסדא והוא אמר לו שהם שאלו אותך ממשנה שמונה כ"ד ראשי אברים שאין בהם טומאה משום מחיה, והם: ראשי אצבעות ידים ורגלים ראש החוטם וראש הגויה וראשי דדים באשה, ור' יהודה אומר אף שבאיש, ושנו על כך שעבד יוצא בהם לחירות, ורבי מוסיף סירוס, וכן עזאי מוסיף לשון, ודברי רבי שיוצא בסירוס אם מדובר בגיד הרי זה כלול בגויה אלא מדובר בביצים, ולכאורה כשאומר רבי אף הסירוס משמע שבלשון לא יצא, וקשה ששנינו שמי שהזה ונתזה הזאה על הפה לרבי זה הזאה ולרבנן זה לא הזאה, ולכאורה מדובר בלשון, ויש לדחות שמדובר בשפתיו והחידוש הוא שלפעמים שפתיו סגורות ביותר וא"כ אינם כגלוי קמ"ל שהם כגלוי, אך ישנה ברייתא שרבי אמר להדיא שניתו על הלשון, ועוד ששנינו כמומי בכור בניטל רוב הלשון, ורבי ביאר שהכוונה לרוב המדבר שבלשונו, אלא יש לומר שרבי אמר אף הסירוס וגם לשון, וכן עזאי סבר שרק לשון ולא סירוס והוא אמר אף על הראשונות, ומה שלא הקדימו את בן עזאי בתחילה שהתנא שמע את דברי רבי ושנאם ואח"כ שמע את דברי בן עזאי ושנאם והמשנה לא זזה ממקומה.

עולא אומר שכולם מודים בלשון לענין טומאה שהיא גלויה שכתוב לגבי שרץ אשר יגע בו והיא בת נגיעה, אך לענין טבילה היא כטמונה, שכתוב ורחץ בשרו במים וכמו שבשרו מבחוץ כך כל דבר מבחוץ, ונחלקו לענין הזאה שרבי מדמה אותה לטומאה וחכמים מדמים אותה לטבילה, ונחלקו בפסוק והזה הטהור על הטמא ביום השלישי וביום השביעי וחטאו והחטוי במקום טומאה, ורבנן סוברים וחטאו ביום השביעי וכבס בגדיו ורחץ במים שהחטוי במקום שראוי לטבילה, ורבנן לא דימו לטומאה שעדיף לדמות טהרה לטהרה, ורבי לא דימה לטבילה שוכבס בגדיו הפסיק בענין, אך קשה שרבין אמר בשם רב אדא בשם ר' יצחק שמעשה בשפחה של רבי שטבלה ועלתה ומצאו עצם בין שיניה ורבי הצריך טבילה נוספת א"כ השיניים נחשבים גלוי, ויש לומר שאמנם לא צריך ביאת מים אך צריך ראוי לביאת מים כדברי ר' זירא שכל הראוי לטבילה במנחה היא לא מעכבת אך אם אינו ראוי לטבילה היא מעכבת, **עמוד ב** ונחלקו תנאים בסירוס שלר' יהודה מעוך וכתות ונתוק וכתות כולם בביצים ואין הכוונה בביצים ולא בגיד אלא אף בביצים, ור"א בן יעקב אומר שכולם רק בגיד, ור' יוסי אומר שמעוך וכתות גם בביצים ונתוק וכתות הם רק בגיד ולא בביצים.

משנה לר"מ ור"א בהמה גסה נקנית במסירה ודקה בהגבהה ולחכמים בהמה דקה נקנית במשיכה. **גמרא** רב דרש בקימחוניא בהמה גסה נקנית במשיכה וכשמצא שמואל את תלמידי רב שאלם האם רב אמר כך והרי שנינו להדיא בהמה גסה נקנית במסירה וכך אמר רב האם חזר בו מדבריו אמרו לו שלא חזר בו אלא הוא סובר כמו התנא שלחכמים דקה וגסה נקנים במשיכה

ולר"ש נקנים בהגבהה, ורב יוסף מקשה לר"ש איך קונים פיל לאביי ניתן לקנותו בחליפין או שישכור את מקומו, ור' זירא אומר שמביא ד' כלים ומניחם תחת רגליו, אך יוצא לפ"ז שכליו של לוקח קונים ברשת מוכר, ויש לדחות שמדובר בסימטא שזה לא רשות המוכר,

דף כו או שמגביה את הפיל על חבילי זמורות שהם גבוהים ג'.

משנה נכסים שיש להם אחריות נקנים בכסף שטר או חזקה ונכסים שאין להם אחריות נקנים רק במשיכה וכן קונה אותם אגב שקונה נכסים שיש להם אחריות בכסף שטר או חזקה, וכן הם זוקקים לישבע על נכסים שיש להם אחריות. **גמרא** חזקה אומר שקרקע נקנית בכסף לומדים מהפסוק שדות בכסף יקנו, ואין לומר שזה יקנה דוקא עם שטר שכתוב אח"כ וכתוב בספר וחתום כי לא כתוב יקנו בסוף אלא בתחילה והיינו שהכסף קונה והשטר הוא רק לראיה בעלמא.

רב אומר שכסף קונה רק במקום שלא כותבים שטר ובמקום שכותבים שטר לא קונה כסף אלא א"כ פירש, וכן נהג רב אידי בר אבין כשקנה קרקע הוא אמר שאם ארצה אקנה בכסף ואם ארצה אקנה בשטר, והיינו שאם כסף קונה אינם יכולים לחזור בהם ואם השטר קונה א"כ הוא יכול לחזור בו כל עוד לא נכתב השטר.

אין לומר שלומדים ששטר קונה קרקע מהפסוק וכתוב בספר וחתום והעד עדים שהרי אמרנו לעיל שהשטר הוא ראיה בעלמא, אלא מהפסוק ואקח את ספר המקנה, ושמואל אומר שרק שטר מתנה קונה אך במכר קונה רק כשנותן דמים, ורב המנונא שואל מברייתא שכיצד קונה שטר שכותב לו על נייר או חרס גם אם אינם שוים פרוטה שדי מכורה או נתונה לך היא מכורה או נתונה, ורב המנונא עצמו תרץ שמדובר במוכר שדהו מפני רעתה, ורב אשי אומר שמדובר שהוא ביקש לתת לו מתנה וכתב לו לשון מכר ליפות כוחו שיהיה לו אחריות.

חזקה אומר שקרקע נקנית בחזקה לומדים מהפסוק ושבנו בעריכם אשר תפשתם והיינו שהם תופסים בישיבה, ואצל ר' ישמעאל למדו מהפסוק וירשתם אותה וישבתם בה שיוורשים בישיבה.

נכסים ללא אחריות נקנים במשיכה שכתוב וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך דבר הנקנה מיד ליד והיינו משיכה, ולר' יוחנן שמעות קונות מהתורה התנא כתב רק תקנה דרבנן.

חזקה אומר שמיטלטלין נקנים אגב קרקע לומדים מהפסוק ויתן להם אביהם מתנות רבות עם ערי מצורות שביהודה.

הסתפקו אם צריך צבורים בקרקע בקנין אגב, ורב יוסף רצה להוכיח ממשנה שלר"ע קרקע כל שהוא חייבת בפאה וביכורים **עמוד ב** ולכתוב עליה פרוזבול ולקנות עמה נכסים שאין להם אחריות ואם נאמר שצריך צבורים מה ניתן להכניס בקרקע כל שהוא, ורב שמואל בר ביסנא ביאר לפני רב יוסף שמדובר שנעץ בה מחט אמר לו רב יוסף ציערתני וכי התנא מדבר במחט, ורב אשי אומר מי אמר שלא תלה בה מרגלית ששוה אלפי זוז, לכאורה יש להביא ראיה מר"א שאמר שהיה מעשה במדוני אחד מירושלים שביקש לתת הרבה מטלטלין במתנה ואמרו לו שאין לו תקנה אלא שיקנה אגב קרקע וקנה בית סלע סמוך לירושלים ואמר צפוני זה לפלוני ועמו מאה צאן ומאה חביות וכשמת קיימו את דבריו ואם נאמר שצריך צבורים כמה אפשר להכניס בבית סלע, ויש לומר שאין הכוונה לבית סלע ממש כמטבע אלא סלע גדול וקראו לו סלע שהוא קשה כסלע, לכאורה יש להוכיח מדברי רב יהודה בשם רב שהיה אדם אחד בירושלים ולר"א הוא היה חולה ולרבנן הוא היה בריא ורצה לתת הרבה מטלטלין במתנה אמרו לו שאין לו תקנה אלא שיקנם אגב קרקע, וקנה בית רובע סמוך לירושלים ואמר טפח על טפח לפלוני ועמו מאה צאן ומאה חביות וכשמת קיימו את דבריו ואם נאמר שצריך צבורים מה ניתן להכניס בטפח, ויש לומר שהכוונה לדמים של ק' צאן ומסתבר כך שמדובר בצאן וחביות ממש הוא יכל להקנות בחליפין אך גם אם מדובר במעות הוא יכול להקנותם במשיכה אלא שהמקבל לא היה עמו א"כ לכן הוא לא הקנה לו בחליפין, אך לכאורה הוא יכל להקנות לו ע"י אחר, ויש לדחות שהוא לא

סמך על אחר שהוא יקח לעצמו ומה שכתוב שאין לו תקנה היינו שבגלל שהוא לא סומך על אחרים א"כ תקנתו רק שיקנה אגב קרקע.

לכאורה ניתן להוכיח מהמשנה שר"ג זוקנים היו בספינה ור"ג אמר לה עישור שאני עתיד למוד של מעשר ראשון,

דף כז נתון ליהושע ומקומו מושכר לו עישור אחר שאני עתיד למוד נתון לעקיבא בן יוסף שיזכה בו לעניים ומקומו מושכר לו, ומשמע שצריך צבורים, ויש לדחות שהוא לא רצה להטריחם להוציאם משם, לכאורה יש להוכיח מדברי רבא בר יצחק בשם רב שיש ב' שטרות שאם כתבו זכו בשדה זו לפלוני וכתבו לו שטר חוזר בשטר אך לא בשדה ואם אמר על מנת שתכתבו לו את השטר חוזר בו בין בשטר בין בשדה, ורב חייא בר אבין מוסיף בשם רב הונא שטר נוסף שכשהמוכר כתב לו את השטר כמו ששינוי כותבים שטר למוכר אף שאין לוקח עמו כיון שהחזיק עמו בקרקע נקנה השטר בכל מקום שהוא משמע שלא צריך צבורים, ויש לדחות שהשטר הוא כמו האפסר של הקרקע אך יש להביא ראיה ששינוי שם שעל זה שנו שנכסים שאין להם אחריות נקנים עם נכסים שיש להם אחריות, א"כ רואים להדיא שלא צריך צבורים.

הסתפקו בקנין אגב אם צריך לומר שמקנה לו אגב, ויש להוכיח מהברייתות לעיל שלא כתוב שאמר אגב, אך יש לדחות שלא כתוב שאמר קנה אלא ודאי אמר קנה וא"כ נאמר שצריך לומר אגב, ולהלכה לא צריך צבורים אך צריך לומר אגב וקנה.

הסתפקו אם מועיל אגב כשהשדה במכר והמטלטלין במתנה ויש להוכיח מהמשנה של עישור שאני עתיד למוד וכתוב מקומו מושכר לו א"כ המקום במכר והמעשר במתנה.

הסתפקו כשהשדה לאחד והמטלטלין לאחר אם מועיל באגב, ולכאורה ניתן להוכיח מהמשנה שר"ג השכיר לר"ע והמעשר הוא לעניים, ויש לדחות שמושכר הכוונה למעשר עצמו ולא לר"ע, ועוד י"ל שר"ע הוא יד עניים.

רבא אומר שמועיל באגב רק כשנותן דמי כולם ואם לא קנה רק כנגד מעותיו, ויש ברייתא כדברי רבא שיפה כח הכסף מכח השטר וכח השטר מכח הכסף, יפה כח הכסף שפודים בו הקדשות ומעשר שני ובשטר לא, ויפה כח השטר שהוא מוציא בבת ישראל וכסף לא, ויפה כח שניהם מכח חזקה וכח חזקה משניהם, ששניהם קונים עבד עברי וחזקה לא, ויפה כח חזקה שאם מכר לו י' שדות ב' מדינות אם החזיק באחת מהם קנה כולן **עמוד ב** ודוקא כשנתן לו דמי כולן אך אם לא נתן דמי כולן קנה רק כנגד מעותיו, וכתוב בברייתא הזו כדברי שמואל שאם מכר י' שדות ב' מדינות אם החזיק באחת מהן כולן, ורב אחא בר רב איקא מוכיח כן שאם מסר י' בהמות באפסר אחד קנה כולן, אך יש לדחות ששם איגודו בידו ואילו בשדות אין איגודו בידו, וללישנא בתרא רב אחא הוכיח שאם מסר לו י' בהמות באפסר אחד ואמר על אחת זו קנה האם קנה, אך יש לחלק שהבהמות חלוקות בגופן ואילו בשדות כל הקרקעות בעולם מחוברות.

עולא אומר שלומדים גלגול שבועה מדאורייתא שכתוב בפרשת סוטה ואמרה האשה אמן אמן ושנו במשנה שהיא אומרת אמן על האלה אמן על השבועה אמן אם מאיש זה אמן אם מאיש אחר אמן אם שטיתי ארוסה או נשואה שומרת יכם וכנוסה, ובאיזה ארוסה מדובר אם היא עדיין ארוסה הרי שנינו שארוסה ושומרת יכם לא שותות ולא נוטלות כתובה, שכתוב תחת אישך, ואם נאמר שקינא לה ונסתרה בעודה ארוסה ומשקה אותה אחר שנישאה הרי לא בודקים המים כי שנינו על הפסוק ונקה האיש מעוון שרק בזמן שהוא מנוקה המים בודקים על הפסוק ונקה האיש המים בודקים אותה, אלא שמשביעים אותה על ידי גלגול, אך מצאנו גלגול בסוטה שזה איסור.